

De adódhat egy másik értelmezése ennek a situációnak. Ez azt mondaná, hogy a Nullát nem elhagyták, hanem egyenesen elszöktek előle, hogy szembeötlő különbsége nem más, mint a mindnyájunkban fészkelődő gonosz, és a történet valójában egy sikertelen erkölcsi megtisztulásról szól. Hiszen a számok számukra is érthetetlen okok miatt végül csak visszakullognak hozzá.

Vagyis nem igazán akarnak elűnni a gyilkosok se belőlünk, se máshonnan.

Kétszer kettő az négy. Bár sokszor szeretne őt lenni. Kemény István pont annyiszor mondja el nekünk ezt a tanulságot, hogy még észben tarthassuk, és mégis elhagyjuk neki.

FINY PETRA

(Magvető Kiadó, Budapest, 2006,
80 oldal, 1690 Ft)

KONDOR BÉLA: *Küszködni lettél*

Kevés híján ötven éve írta Pilinszky az első önálló Kondor-kiállítás („a tételesen ma még aligha megközelíthető vállalkozás”) anyagáról: „csak ami teljes, lehet ennyire kötetlen”. Voltaképpen hasonló következtetésre jut; valami mindent-akarás, a tra-

dicionális tartalmakat a legavantgárdabb formában fölújító törekvés öltik eszébe Erdély Miklósnak is Kondorra emlékezve. Erdély szerint Leonardo és Rembrandt voltak Kondor Béla igazi tanítói. A művész mesteremberi alaposágában hívő apologéta és nagy modern (amilyenek állítólag Camus látta): ez is, az is Kondor.

És micsoda komplex egyéniség: grafikus, festő, autodidakta zenész, s mint tudott: kivételes lírikus. De valóban ismerjük-e Kondort, a költőt, aki nem mellékterméke, hanem egyenrangú társa a képírónak? Számon tartjuk-e, hogy csaknem egész pályáján át fékezhetetlen erő ösztönözte, írásban is közzétenni magát? Mindenesetre a *Küszködni lettél* (a szerző verseit, versprózait, prózáit minden eddiginél gazdagabb egy-ségben kínáló kötet) az olvasó számára nem akármilyen alkalom a lelki növése.

A *Küszködni lettél* egy páratlan idegrendszer forrongása. S mi az, aminek e forrongás aládolgozik? A misztikus képzelet élményét épp-úgy fölveszi, mint kora valóságát, amelyhez Kondornak, látjuk, nem sok kedve van hozzátörödni. Az ös-ösztönök mérnöke. Amennyire nyers és szenvedélyes, amennyire a részletek energiájára hagyatkozó, ugyanannyira tudatos és megkomponált költészet az övé. Ha minduntalan ki-érzik belőle a gyors égésű élet drámája, minduntalan kiérzik belőle a

gyermeki szeszélyesség is; a játék, a szokványon áthágó kedély.

Hatalmasan szeret és hatalmasan szenved. Így éli át önrzete növekedését és visszaeséseit; kételyét és hitét önmagában. Az a fajta képi intenzitás, amely nem hiányzik egyetlen verséből sem, jellegzetessége prózájának is. S ebben a másik munkásságában, amikor emberekről, eseményekről, tárgyakról, eszmékről mond véleményt, úgyszintén a szabadjára engedett zuverenitása a fő. Hogy öntörvénye hova nőtt, az a Kondor-próza számos passzusából kiolvasható. Egy helyütt például így ír: „Impresszionizmus, expresszionizmus, más egyéb izmusok. Ezek lelkiállapotok. Korszakéi vagy egyénéi. [...] A mércét máshová kell feltenni. Komolyság, tudás, tájékozottság.”

Az, hogy a kötet írásait összegyűjtő, szerkesztő és utószóval ellátó Győri János szíves feladatként élt a komolyság, tudás, tájékozottság menzúráival, senkit se szolgál jobban, mint

Kondort. Ráadásul a *Mások Kondor Béláról* alcímű fejezet után Győri egy ragyogó saját tanulmányt is fölajánl az olvasónak. Ennek záró szakaszában mondja: „Az egészségmű mai helye, illetve helyére kerülése vagy emelése nagymértékben attól függ, hogy van-e és marad-e bennünk igény és fogékonyság egy küszködésre született és erkölcsi magaslatra jutott szellemóriás keservesen megszenvedett mondandói iránt.” Hát legyen! Mert ha nem lesz, mi fogunk veszíteni.

KELEMEN LAJOS

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2006,
460 oldal, 3500 Ft)

Kultúra

MÁTHÉ ANDREA:

Útvesztőben

A Vigilia Kiadó új esszesorozatának második köteteként jelent meg

Máthé Andrea könyve. A kötetet „csendzövegek” nyomán született csendes elmélkedések alkotják. A kiválasztott szövegek Szent Ágoston, Keresztes János, Kempis Tamás, Rousseau, Novalis, Rilke, Kafka,